

QUADERN

Llibres>

‘Fusells, baionetes i sabres. L’exèrcit espanyol i Catalunya (1898-1923)’: L’exèrcit segresta la nació

L’obra de Daniel Díaz i Esculies és un relat del 1898 al cop d’estat del 1923

[CARLES SANTACANA](#)
[08 ABR 2022 - 12:19 CEST](#)

Retrat d'un grup d'oficials de l'Exèrcit espanyol. **ANC**

El militar, por deber, por educación, por honor, (...) tiene la obligación de lanzarse enérgica y resueltamente contra aquellos que vilipendian a la madre Patria, que ofenden su honor y su dignidad.

La frase la va pronunciar el general de filiació liberal Julián Suárez al Congrés dels Diputats el 1905, en la sessió que discutia l'assalt militar a les redaccions del *Cu-cut!* i *La Veu de Catalunya*, i reflecteix perfectament la funció política que s'atorgaven els militars durant la crisi de la Restauració. Era un exèrcit desacreditat, que acabava de perdre Cuba i les Filipines, i que només tenia com a sortida acusar de les seves desfetes els polítics i atribuir-se ser l'únic reducte pur de la nació espanyola. Aquesta identificació tenia un sentit especial a Catalunya des del moment en què el catalanisme i el republicanisme van assolir espais institucionals, de manera que els militars no només se sentien qüestionats per l'antimilitarisme dels sectors populars —com es va manifestar a la Setmana Tràgica el 1909—, sinó també per un catalanisme que entenien com un atac a la nació espanyola. En una data tan primerenca com el 1900, un editorial de *La Correspondencia Militar* definia així el que calia fer: *Se impone que gobiernen de una vez las bayonetas, los fusiles y las espadas, único remedio para matar el separatismo en Barcelona*, un tipus de missatge repetit constantment, i que seguia vigent el 1919. La proposta d'Estatut d'autonomia d'aquell any era considerada una falta de respecte a la pàtria, *Y si para hacerla respetar es preciso derramar sangre, hasta la última gota de la de sus enemigos será derramada*, tornaven a editorialitzar a la mateixa publicació.

El còctel era explosiu, i va donar lloc a múltiples topades entre els uniformats i els civils, que són la matèria primera que l'autor desgrana en el documentat *Fusells, baionetes i sabres. L'exèrcit espanyol i Catalunya (1898-1923)*, que relata des de 1898 fins al cop militar de 1923. Vint-i-cinc anys de tensions resseguides fonamentalment a través de diaris de diferents tendències, de la premsa militar i dels debats suscitats a les Corts a Madrid. No es tracta només dels fets més coneguts, sinó d'un munt d'incidents que emergien arreu, en tota mena d'activitats ciutadanes. Per exemple, amb soldats de la guarnició de Figueres enfrontant-se als espectadors per aturar la representació de la sarsuela *El pelotón de los torpes*, que consideraven una injúria; o en múltiples indrets, quan sonaven *Els segadors*, o per la simple presència de senyeres, que els militars vivien com una ofensa. Entre els episodis considerats menors, per exemple, l'enfrontament entre civils i militars a Girona el 1916, que va provocar fins i tot el desplaçament del ministre de la Guerra, per intentar apaivagar els ànims, encara que quan l'assumpte va arribar a les Corts un altre ministre va banalitzar l'incident, perquè *donde hay guarnición numerosa, el diablo del amor anda suelto y produce antagonismos y disensiones entre las fuerzas militares y el elemento civil*. Òbviament, es tractava d'una versió molt interessada.

Si bé és cert que l'obsessió amb el catalanisme va marcar la intervenció dels militars en la vida civil, aquests també es van atribuir la missió de combatre el moviment obrer, participant, entre altres moments, en l'esclafament de la vaga general de 1917, que consideraven una *criminal intentona revolucionaria*, i davant la qual *el Ejército ha sido exclusivamente el que (...) ha dado (...) su generosa sangre para salvar del desquiciamiento y de la anarquía a su Patria*. Altre cop l'exèrcit com l'única salvaguarda de la nació i de l'ordre, davant uns polítics incapaços als quals calia substituir, i amb una patronal que veia en els militars el dic de contenció davant una hipotètica revolució social. Com diu l'autor, en aquell clima de confrontació social *els industrials catalans havien transitat del regeneracionisme de principis de segle al reaccionarisme*, enaltint ara la mà dura dels militars. Tot plegat va confluïr en el protagonisme de Miguel Primo de Rivera, arribat el 1922 com a capità general de Catalunya, però que *de facto* actuava com a màxima autoritat civil. Per això no va ser estranya la seva proclama dictatorial de 1923, quan el rei-soldat Alfons XIII va cedir tot el poder al directori militar. La identificació entre l'exèrcit i la nació ja era total.

Santacana, Carles (08/04/2022). *Fusells, baionetes i sabres. L'exèrcit espanyol i Catalunya (1898-1923): L'exèrcit segresta la nació*. **El País**. Extret: 22/12/2022
https://elpais.com/cat/2022/03/31/cultura/1648759203_772066.html?event_log=oklogin